

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΣΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ

Ον/μο:.....

Γ' Λυκείου
Γεν. Παιδείας
25-11-12

Κείμενο: Η δημοκρατία

Πολλοί –δεν θα πούμε οι περισσότεροι-νομίζουν πως η Δημοκρατία είναι ένα πολίτευμα. Δεν ξέρουν πως πρόκειται **γι'απόληξη** κι όχι γι'αφετηρία .Δημοκρατία σημαίνει αναβαθμός πολιτισμού .Προϋποθέτει πολλά πράγματα , όχι απλώς έναν ιδεολογικό προσανατολισμό ή μια κατεύθυνση του γούστου .Γίνεσαι άξιος να υψωθείς ως τη δημοκρατική ιδέα , όταν έχεις πριν διανύσει κάποια στάδια εσωτερικού εκπολιτισμού . [...].

Ένας λαός άξιος της Δημοκρατίας δίνει εξετάσεις καθημερινά , όχι μονάχα μπροστά στην κάλπη .Δίνει εξετάσεις στα πιο μικρά πράγματα της καθημερινής ζωής : σέβεται τη θέση του στην «ουρά» , προσέχει να μην ενοχλεί τον διπλανό του , πιστεύει πως έχει πρώτα **καθήκοντα** κι έπειτα δικαιώματα .Η κοινωνική αγωγή είναι αναγκαία προϋπόθεση της Δημοκρατίας .Πώς μπορεί να νοηθεί Δημοκρατία δίχως τον σεβασμό του διπλανού σου ;

Υπάρχει όμως κι ένα άλλο στάδιο βαρβαρότητας που πρέπει να ξεπεραστεί για να είναι ένας λαός άξιος της δημοκρατίας :Το στάδιο του θαυμασμού προς τη βαναυσότητα .Η χοντρή πλάνη να την περνάει κανένας για δύναμη .Συναντούμε κοινωνικά σύνολα που δεν ξέρουν , δεν υποπτεύονται τι κρύβεται πίσω από τη βαναυσότητα : πόση ουσιαστική αδυναμία , πόση ανάγκη για άμυνα , πόση μεταμφιεσμένη μνησικακία , πόσα συμπλέγματα , πόση περιφρόνηση προς το ανθρώπινο γένος , πόσοι παράγοντες αστάθμητοι και σκοτεινοί . Η πραγματική δύναμη είναι κάτι πολύ πιο δύσκολο **εξακριβώσιμο** απ'ότι πιστεύει ο κόσμος .Εμφανίζεται, αθόρυβη και σεμνή , εκεί που κανένας σχεδόν δεν το φαντάζεται : στο εργαστήρι του σοφού , στο κελί του αγίου , στη φυλακή του επαναστάτη . Σπανιότητα στο **προσκήνιο** .Γιατί δύναμη ανθρώπου θα πει ένα και μόνο : δύναμη ψυχής .Κι αυτή **φανερώνεται** στη μοναξιά και στον **κατατρεγμό** , όχι στην αγορά και στον θρίαμβο .

Η Δημοκρατία περνάει στον καιρό μας και δοκιμασία και κρίση .Το πρόβλημα της είναι **σύνθετο** .Δοκιμασία για τη Δημοκρατία είναι η ανάγκη να κυβερνήσει ανθρώπινα σύνολα τεράστια , που ξεπερνάνε τα

φυσικά της μέτρα .Γιατί το δημοκρατικό πολίτευμα είναι εφικτό εκεί όπου όλα βρίσκονται στα μέτρα του ανθρώπου , όπου η άσκηση της εξουσίας κι ο έλεγχος της είναι άμεσα ή σχεδόν άμεσα , όπου το άτομο έχει υπόσταση , δεν μεταβάλλεται σε απρόσωπη μονάδα σε αστρονομικό αριθμό .Το αν θα μπορέσει να περισωθεί η Δημοκρατία μέσα στα ωκεάνια ανθρώπινα σύνολα της σημερινής και της αυριανής εποχής , είναι κάτι που θα το ιδούν όσοι επιζήσουν κι αυτοί που θα 'ρθουν .Κρίση όμως περνάει η Δημοκρατία στην αναμέτρησή της με την εσωτερική πραγματικότητα .

Πόσοι και πού είναι ώριμοι να την δεχτούν ; Πόσοι έχουν το ανάστημα να τη δικαιώσουν ;

Άγγελου Τερζάκη

(Προσανατολισμός στον αιώνα , Οι Εκδόσεις των φίλων)

Ερωτήσεις:

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου.(80-90 λέξεις).

(Mov. 25)

B.1. Να αναπτύξετε σε μια παράγραφο 90-100 λέξεων το περιεχόμενο του παρακάτω αποσπάσματος του κειμένου : «Γίνεσαι άξιος να υψωθείς ως τη δημοκρατική ιδέα , όταν έχεις πριν διανύσει κάποια στάδια εσωτερικού εκπολιτισμού»

(Mov. 12)

B.2. «Ένας λαός άξιος της Δημοκρατίας...δίχως τον σεβασμό του διπλανού σου ;» . Να εντοπίσετε τη μέθοδο ανάπτυξης της παραγράφου .

(Mov. 5)

B.3. Στην τελευταία παράγραφο του κειμένου ο συγγραφέας αναφερόμενος στην κρίση της Δημοκρατίας παραθέτει ένα επιχείρημα , το οποίο σχηματικά έχει την εξής δομή :

- Το δημοκρατικό πολίτευμα δεν δοκιμάζεται και είναι εφικτό εκεί όπου όλα βρίσκονται στα μέτρα του ανθρώπου .

-Σήμερα η Δημοκρατία είναι ανάγκη να κυβερνήσει ανθρώπινα σύνολα τεράστια , που ξεπερνάνε τα φυσικά της μέτρα .

Επομένως , η Δημοκρατία περνάει στον καιρό μας δοκιμασία .

Να αξιολογήσετε το επιχείρημα ως προς την ορθότητά του

(θεωρήστε ότι οι προκείμενες ισχύουν) και να παρουσιάσετε το είδος του συλλογισμού (επαγωγικός ή παραγωγικός)

(Mov.4)

- B.4.** Να αναφέρετε δύο στοιχεία/γνωρίσματα που δικαιολογούν την ένταξη του κειμένου στο είδος του αποδεικτικού δοκιμίου . **(Μον. 4)**
- B.5.** Να γράψετε ένα αντώνυμο για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις : απόληξη , εξακριβώσιμο , προσκήνιο , φανερόνεται , εφικτό . **(Μον. 5)**
- B.6.** απόληξη , καθήκοντα , φανερόνεται , κατατρεγμό , σύνθετο : να γράψετε ένα συνώνυμο για κάθε λέξη που σας δίνεται . **(Μον.5)**
- Γ.** Να γράψετε ένα άρθρο (500-600 λέξεις) για το περιοδικό του σχολείου σας , στο οποίο να παρουσιάσετε φαινόμενα αντιδημοκρατικής συμπεριφοράς στο καθημερινό βίο και αναφέρετε τις αρετές που πρέπει να διακρίνουν τον δημοκρατικό πολίτη στην καθημερινότητα του . **(Μονάδες 40)**

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ(ενδεικτικές)**A. Περίληψη .**

Ο δοκιμιογράφος πραγματεύεται το θέμα της δημοκρατίας , η οποία δεν αποτελεί απλώς ένα πολίτευμα , αλλά προϋποθέτει την καλλιέργεια του ήθους του ανθρώπου . Αυτό το δημοκρατικό ήθος αναδεικνύεται σε κάθε δραστηριότητα της καθημερινής ζωής των πολιτών .Βασικό γνώρισμα του δημοκρατικού ήθους είναι ο σεβασμός προς τον συνάνθρωπο , και προϋπόθεση για τη διαμόρφωση αυτού του ήθους είναι η συνειδητοποίηση ότι η βία αποτελεί αδυναμία και όχι δύναμη .Η πραγματική δύναμη βρίσκεται μέσα στη ψυχή του ανθρώπου και δεν εκδηλώνεται ως επιθετικότητα .Η δημοκρατία στις μέρες μας δοκιμάζεται, καθώς είναι αναγκαίο να κυβερνήσει , πέρα από τα ανθρώπινα μέτρα , πολυπληθή κράτη , στα οποία ο πολίτης μετατρέπεται σε απρόσωπη μονάδα . Η επιβίωσή της , λοιπόν , εξαρτάται από τον βαθμό αποδοχής της και από την ωριμότητα των πολιτών που καλούνται να την πραγματώσουν.

B1. Ανάπτυξη παραγράφου

« Γίνεσαι άξιος να υψωθείς ως τη δημοκρατική ιδέα , όταν έχεις πριν διανύσει κάποια στάδια εσωτερικού εκπολιτισμού». Η πραγμάτωση της δημοκρατίας αποτελεί καθημερινό αγώνα που προϋποθέτει την καλλιέργεια του χαρακτήρα και τη διαμόρφωση δημοκρατικού ήθους. Γιατί η δημοκρατία δεν αποτελεί ένα στατικό πολιτικό σχήμα, αλλά έναν τρόπο ζωής που καλεί τον άνθρωπο να σέβεται τους άλλους και θεμελιώνεται πάνω στις ανθρωπιστικές αξίες .Ο σεβασμός του άλλου και το δημοκρατικό ήθος αναδεικνύονται σε κάθε εκδήλωση της κοινωνικής και πολιτικής του δραστηριότητας . Και αυτό το ήθος δικαιώνει τη ανθρώπινη ύπαρξη και επιτρέπει στον πολίτη να βιώνει βαθύτερα τη δημοκρατία ως ιδέα και πράξη

B2. Τρόπος ανάπτυξης παραγράφου

Η παράγραφος αναπτύσσεται με παραδείγματα .

«Δίνει εξετάσεις στα πιο μικρά πράγματα της καθημερινής ζωής: σέβεται τη θέση του στην «ουρά» , προσέχει να μην ενοχλεί το διπλανό του , πιστεύει πως έχει πρώτα καθήκοντα κι έπειτα δικαιώματα»

B.3. Αξιολόγηση και είδος συλλογισμού .

Το επιχείρημα είναι **ορθό** , γιατί **διαθέτει** και **αλήθεια** και **εγκυρότητα** .**Αλήθεια και εγκυρότητα** .Αλήθεια διαθέτει με βάση την άποψη που μας δίνεται ότι «οι προκείμενες προτάσεις ισχύουν», δηλαδή ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα .Εγκυρότητα διαθέτει, επειδή το συμπέρασμα απορρέει με λογική αναγκαιότητα από τις προκείμενες .

Ο συλλογισμός είναι παραγωγικός , γιατί ξεκινά από μια γενική αρχή για τη Δημοκρατία που ισχύει σε κάθε εποχή και καταλήγει σε συμπέρασμα ειδικό , που αφορά στην κρίση της Δημοκρατίας σήμερα.

- B.4.●** Χρησιμοποιεί επίκληση στη λογική , επιστρατεύει δηλαδή επιχειρήματα (4^η παράγραφο) και τεκμήρια (2^η παράγραφο)
- Χρησιμοποιεί την αναφορική λειτουργία της γλώσσας (π.χ η κοινωνική αγωγή είναι αναγκαία προϋπόθεση της Δημοκρατίας)

B.5. αρχή, αφετηρία/ανεξακρίβωτο/παρασκήνιο/αποκρύπτεται/ανέφικτο

B.6. τέλος , κατάληξη , έκβαση/υποχρεώσεις/εμφανίζεται, παρουσιάζεται/καταδίωξη/πολύπλοκο .

Γ. Παραγωγή Λόγου .

Πρόλογος : Στα λεξικά , στις εγκυκλοπαίδειες και στα βιβλία η Δημοκρατία ορίζεται ως το πολίτευμα στο οποίο η εξουσία πηγάζει από τον λαό και ασκείται προς όφελός του. Εντούτοις , η δημοκρατία υπερβαίνει τα όρια ενός απλού συστήματος διακυβέρνησης , εφόσον αποτελεί ένα σύνολο αξιών που πρέπει να διέπουν την καθημερινή στάση και συμπεριφορά του ανθρώπου .Έτσι , ενώ στις μέρες μας δισεκατομμύρια άνθρωποι σε ολόκληρο τον πλανήτη απολαμβάνουν τα αγαθά της δημοκρατικής διακυβέρνησης, οι δημοκρατικές αξίες συχνά παραβιάζονται στο επίπεδο της καθημερινής ζωής .

Φαινόμενα αντιδημοκρατικής συμπεριφοράς στο καθημερινό βίο

Κύριος μέρος : Οι αντιδημοκρατικές συμπεριφορές εκδηλώνονται σε όλους τους χώρους της κοινωνικής ζωής (πολιτική , ΜΜΕ , εργασία , παιδεία , οικογένεια κ.α) και αφορούν σε όλους τους ανθρώπους (γονείς , μαθητές , εργαζομένους , δημοσιογράφους , πολιτικούς κ.α).
Πιο συγκεκριμένα :

- Η αδιαλλαξία και η εμπάθεια απέναντι σε πολίτες που εκφράζουν διαφορετικές απόψεις παραβιάζουν τις αρχές της ανεκτικότητας των ιδεών και του σεβασμού της διαφορετικότητας , οι οποίες αποτελούν τον πυρήνα της Δημοκρατίας .
- Η αδιαφορία και η ανοχή σε καθημερινά φαινόμενα προσβολής της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και των δικαιωμάτων ομάδων πολιτών συνιστούν πράξεις συναίνεσης και συνενοχής.
- Η άρνηση τήρησης των δεσμεύσεων που απορρέουν από την κοινωνική συμβίωση προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και ζημιώνει το συλλογικό συμφέρον .
- Η χρησιμοποίηση αθέμιτων μέσων για την προώθηση των ατομικών επιδιώξεων (η εκμετάλλευση προσωπικών ή πολιτικών γνωριμιών για την επαγγελματική αποκατάσταση , την αποφυγή οικονομικών υποχρεώσεων προς το Δημόσιο και την ατιμωρησία , ο χρηματισμός και η εξαγορά αξιωματούχων , η παράκαμψη της θέσης μας στην «ουρά» , ο εκβιασμός του πολίτη από τη δημόσια διοίκηση για παροχή υπηρεσιών κ.α) αναδεικνύουν μια κοινωνία ανομίας και ένα κράτος παραδομένο στους επιτήδειους».
- Ο αυταρχισμός , η αγένεια και η βαναυσότητα στις καθημερινές συναναστροφές δηλώνουν έλλειψη καλλιέργειας και δημοκρατικού ήθους .
- Η αποξένωση του πολίτη από τα κοινά και η αδιαφορία για θέματα που αφορούν στην τοπική και ευρύτερη κοινωνία πλήττουν τον πυρήνα της Δημοκρατίας , δηλαδή την αρχή της συμμετοχής του πολίτη στα πολιτικά δρώμενα .

- Η αμάθεια και ο φανατισμός δεν επιτρέπουν στον πολίτη να αντιμετωπίζει με κριτικό πνεύμα τα διαδραματιζόμενα στη σύγχρονη πραγματικότητα και τον καθιστούν υποχείριο ποικιλώνυμων πολιτικών , οικονομικών κ.α συμφερόντων .

Οι αρετές του δημοκρατικού πολίτη

Η διαμόρφωση δημοκρατικής συμπεριφοράς προϋποθέτει την ύπαρξη μιας σειράς αρετών από την πλευρά του πολίτη . Τέτοιες αρετές είναι :

- Η πνευματική καλλιέργεια , εφόσον η Δημοκρατία προϋποθέτει πολίτες ικανούς να κατανοούν και να ερμηνεύουν την πραγματικότητα , ώστε να λαμβάνουν τις ορθότερες αποφάσεις .
- Η κριτική σκέψη , η οποία επιτρέπει στον πολίτη να διαμορφώνει προσωπική άποψη και να αντιστέκεται στους μηχανισμούς ετεροκαθορισμού (προπαγάνδα , διαφήμιση κ.α) .
- Η υπευθυνότητα και η ευσυνειδησία διαμορφώνουν ανθρώπους πραγματικά ελεύθερους ικανούς να συμβιώνουν και να προάγουν την αρμονική κοινωνική ζωή .
- Η συνέπεια λόγων και έργων αναδεικνύει πολίτες που χαρακτηρίζονται από ακεραιότητα και εντιμότητα .
- Η διαλλακτικότητα και η ανοχή των ιδεών των άλλων και της διαφορετικότητας στηρίζουν την πολυφωνία και κατοχυρώνουν τον σεβασμό της αξιοπρέπειας των άλλων .
- Ο σεβασμός στους νόμους ως αποτέλεσμα εσωτερικής ανάγκης και συνειδητοποίησης της σημασίας τους για την εύρυθμη λειτουργία της κοινωνίας και όχι ως απόρροια του φόβου της τιμωρίας .

Επίλογος : Η κατάκτηση των παραπάνω αρετών αποτελεί ζητούμενο των σύγχρονων δημοκρατιών .Από το βαθμό που οι φορείς αγωγής και πολιτικοποίησης θα ανταποκριθούν σε αυτό το έργο θα καθοριστεί αν οι κοινωνίες του μέλλοντος θα είναι κοινωνίες ευνομίας και δικαιοσύνης ή κοινωνίες ανομίας και ατομικισμού .

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ